

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 08/31/2016
Spisová značka: 28 Cdo 2307/2015
ECLI: ECLI:CZ:NS:2016:28.CDO.2307.2015.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Dovolání
Zmírnění křivd (restituce)
Církev (náboženská společnost)
Pozemkový úřad
Pozemková reforma
Dotčené předpisy: § 237 o. s. ř. ve znění od 01.01.2013 do 31.12.2013
§ 29 předpisu č. 229/1991Sb. ve znění do 31.12.2012
§ 18 odst. 1 předpisu č. 428/2012Sb.
§ 2 předpisu č. 428/2012Sb.
§ 6 předpisu č. 428/2012Sb.
§ 1 předpisu č. 139/2002Sb. ve znění od 01.01.2003 do 31.12.2012
§ 2 předpisu č. 139/2002Sb. ve znění od 01.01.2003 do 31.12.2012
§ 3 odst. 5 předpisu č. 139/2002Sb. ve znění od 01.01.2003 do 31.12.2012
§ 4 odst. 1 předpisu č. 139/2002Sb. ve znění od 01.01.2003 do 31.12.2012
§ 11 odst. 8 předpisu č. 139/2002Sb. ve znění od 01.01.2003 do 31.12.2012
§ 24 odst. 2 předpisu č. 139/2002Sb. ve znění do 31.12.2012
§ 243d písm. a) o. s. ř. ve znění od 01.01.2013 do 31.12.2013
Kategorie rozhodnutí: B
Podána ústavní stížnost

datum podání	spisová značka	soudce zpravodaj	výsledek	datum rozhodnutí
05/12/2016	II. ÚS 3995/16	JUDr. Ludvík David	odmítnuto	11/21/2017

28 Cdo 2307/2015

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Olgy Puškinové a soudců JUDr. Jana Eliáše, Ph.D., a Mgr. Petra Krause v právní věci žalobkyně **Římskokatolické farnosti Kaplice** se sídlem v Kaplici, Farské náměstí 80, IČ 650 25 725, zastoupené JUDr. Zlatuší Čaňovou, advokátkou se sídlem v Českých Budějovicích, Za hřištěm 1141/2, proti žalovaným **1) Redusta s. r. o.**, se sídlem v Praze 1, Kaprova 42/14, IČ 291 33 998, zastoupené JUDr. Františkem Vavrochem, advokátem se sídlem v Českých Budějovicích, náměstí Přemysla Otakara II. 123/36, a **2) České republice - Státnímu pozemkovému úřadu**, se sídlem v Praze 3, Husinecká 1024/11a, IČ 013 12 774, o určení vlastnického práva státu k nemovitostem, vedené u Okresního soudu v Českém Krumlově pod sp. zn. 2 C 171/2013, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. ledna 2015, č. j. 7 Co

2253/2014-252, takto:

I. Dovolání **se zamítá.**

II. Ve vztahu mezi žalobkyní a první žalovanou **nemá** žádný z účastníků **právo** na náhradu nákladů řízení.

III. Ve vztahu mezi žalobkyní a druhou žalovanou **nemá** žádný z účastníků **právo** na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Odůvodnění:

Žalobkyně se jako oprávněná osoba podle ustanovení § 3 písm. c) zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi) - (dále jen „zákon č. 428/2012 Sb.“), domáhala žalobou, podanou u soudu prvního stupně dne 25. 6. 2013, určení vlastnického práva České republiky podle ustanovení § 18 odst. 1 tohoto zákona k pozemkům parc. č. 1734/1 a parc. č. 1745/30 v katastrálním území K., zapsaných v katastru nemovitostí na listu vlastnictví č. 3835 u Katastrálního úřadu pro Jihočeský kraj, Katastrální pracoviště Český Krumlov (dále též jen „předmětné pozemky“). Žalobu odůvodnila zejména tím, že její právní předchůdce Římskokatolické děkanství v Kaplici utrpěl v rozhodném období majetkovou křivdu ve smyslu ustanovení § 5 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb., spočívající v tom, že mu podle zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě, byly (mimo jiné) bez náhrady odňaty pozemky 796/2, 1072/1 a 1072/2, zapsané v knihovní vložce č. 80 pozemkové knihy (dále jen „PK“) pro katastrální území K., jež jsou předmětem žaloby. Předem dnem nabytí účinnosti zákona č. 428/2012 Sb. prodal Pozemkový fond České republiky (dále jen „Fond“) J. S. kupní smlouvou ze dne 3. 12. 2012 mimo jiné i pozemky parc. č. 1734/1 a parc. 1745/30 v katastrálním území K. a ta je kupní smlouvou ze dne 20. 12. 2012 prodala první žalované. Oba pozemky tak byly prodány v rozporu s ustanovením § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „zákon o půdě“), přičemž porušení tohoto blokačního paragrafu způsobuje absolutní neplatnost obou uvedených kupních smluv podle ustanovení § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“).

Okresní soud v Českém Krumlově rozsudkem ze dne 14. 10. 2014, č. j. 2 C 171/2013-211, určil, že „Česká republika je vlastníkem pozemku parcelní číslo 1734/1 v katastrálním území K.“ (výrok I.), žalobu o určení, že „Česká republika je vlastníkem pozemku parcelní číslo 1745/30 v katastrálním území K.“, zamítl (výrok II.), dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III.), a první žalované uložil povinnost zaplatit České republice - Okresnímu soudu v Českém Krumlově „odpovídající část soudního poplatku za žalobu ve výši 2.500,- Kč“ (výrok IV).

K odvolání žalobkyně proti výrokům II. a III. a k odvolání první žalované proti výrokům I., III. a IV. rozsudku soudu prvního stupně Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 21. 1. 2015, č. j. 7 Co 2253/2014-252, potvrdil rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 14. 10. 2014, č. j. 2 C 171/2013-211, ve výroku II., jímž byla zamítnuta žaloba o určení, že Česká republika je vlastníkem pozemku parcelní číslo 1745/30 v katastrálním území K., ve výroku I., jímž bylo určeno, že Česká republika je vlastníkem pozemku parcelní číslo 1734/1 v katastrálním území K., ve výroku III. a ve výroku IV. jej zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Soudy obou stupňů vyšly ze zjištění, že žalobkyně je právnickou osobou zřízenou za účelem podpory činnosti registrované církve a náboženské společnosti k duchovním, pastoračním a administrativním účelům. Její právní předchůdce Římskokatolické děkanství v K. byl do 29. 4. 1949 vlastníkem pozemku pozemkového katastru č. 796/2, který tvoří část pozemku katastru

nemovitostí č. 1734/1 v katastrálním území K., a dále vlastníkem pozemků pozemkového katastru č. 1072/1 a 1072/2, které jsou po provedení komplexní pozemkové úpravy částí pozemku parcelní číslo 1745/30, přičemž uvedené pozemky pozemkového katastru byly právnímu předchůdci žalobkyně odňaty bez náhrady postupem podle zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě. Na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství, Pozemkového úřadu Český Krumlov, ze dne 15. 3. 2011, č. j. 8618/2011-MZE, vydaného podle ustanovení § 11 odst. 8 zákona č. 139/2002 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012, jež spolu s přílohou č. 1 nabylo právní moci dne 27. 4. 2011, bylo v souladu se schváleným návrhem komplexních pozemkových úprav přesunuto omezení převodu vlastnického práva k pozemku parc. č. 1745/30 na pozemek parc. č. 1742/4 v kat. území K., který je ve vlastnictví druhé žalované a který svou výměrou odpovídá původním pozemkům PK 1072/1 a 1072/2. Kupní smlouvou ze dne 3. 12. 2012 s právními účinky vkladu vlastnického práva ke dni 18. 12. 2012 prodal Fond podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, pozemky parc. č. 1734/1 a č. 1745/30 v kat. území K. J. S. a ta je kupní smlouvou ze dne 20. 12. 2012 s právními účinky vkladu vlastnického práva ke dni 21. 12. 2012 prodala první žalované, která je vedena v katastru nemovitostí jako jejich vlastnice.

Odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí především poukázal na to, že žalobkyně (jak v odvolacím řízení potvrdila její zástupkyně) se domáhá určení vlastnického práva České republiky k celým parcelám č. 1734/1 a č. 1745/30 v kat. území K., ačkoliv si je vědoma toho, že historický majetek církve představovala parcela PK č. 796/2 (která je nyní částí parcely č. 1734/1 katastru nemovitostí) a dále parcely PK č. 1072/1 a 1072/2 (které jsou nyní částí parcely č. 1745/30 katastru nemovitostí), jelikož předpokládá, že poté, co bude určeno vlastnické právo státu k předmětným pozemkům, budou v rámci řízení o restitučních nárocích vypracovány geometrické plány, které oddělí z těchto pozemků části odpovídající původnímu historickému majetku církve. K takto vymezenému požadavku krajský soud konstatoval, že právní sféry žalobkyně se týká určení vlastnického práva státu pouze ve vztahu k původnímu historickému majetku církve, který ovšem představuje pouze část předmětných pozemků (viz katastrální mapy na čl. 47 a 48 spisu), z čehož vyplývá, že žalobkyně nemá aktivní věcnou legitimaci a ani naléhavý právní zájem na určení vlastnického práva státu k částem předmětných nemovitostí, které nepředstavují historický majetek církve. Vymezení příslušných částí předmětných pozemků až v rámci následného projednávání restitučních nároků žalobkyně po skončení řízení před soudem nemá oporu v ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., nýbrž již v žalobě, resp. následně v řízení před soudem prvního stupně měly být přesně vymezeny (např. geometrickými plány) části obou předmětných nemovitostí představující historický majetek církve. Tento postup podle odvolacího soudu však přichází v úvahu jen ve vztahu k pozemku parc. č. 1734/1 v kat. území K.; pokud tak soud prvního stupně neučinil, je již z tohoto důvodu (a rovněž z dalších důvodů) jeho rozhodnutí nesprávné.

Pokud pak jde o určení vlastnictví České republiky k pozemku parc. č. 1745/30 v kat. území K., ztotožnil se odvolací soud se závěrem soudu prvního stupně, že žaloba v tomto rozsahu není důvodná. Odkázal přitom na závěry soudu prvního stupně, který vyšel z toho, že ohledně tohoto pozemku bylo prokázáno, že byl řešen v rámci komplexní pozemkové úpravy provedené podle zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „zákon o pozemkových úpravách“, resp. „zákon č. 139/2002 Sb.“), přičemž na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství, Pozemkového úřadu Český Krumlov, ze dne 15. 3. 2011, bylo omezení převodu vlastnického práva podle ustanovení § 29 zákona o půdě se souhlasem České republiky, jakožto

vlastníka, „přeneseno“ na jiný pozemek ve vlastnictví České republiky parc. č. 1742/4 v kat. území K., který svou výměrou odpovídá původním pozemkům PK 1072/1 a 1072/2 v kat. území K. Tato komplexní pozemková úprava tedy byla provedena příslušným orgánem v souladu se schváleným návrhem komplexních pozemkových úprav, přičemž v tomto rozhodnutí bylo za účelem vyznačení v katastru nemovitostí uvedeno, že se omezení převodu pozemků vztahuje na nově vzniklý pozemek. Odvolací soud přisvědčil názoru soudu prvního stupně, který nepovažoval za správnou námitku žalobkyně, že pozemkové úpravy se nemohou vztahovat na původní majetek církve, a v tomto ohledu odkázal na ustanovení § 3 odst. 5 zákona o pozemkových úpravách, jež stanoví, že pozemky ve vlastnictví státu, které jsou ve správě Pozemkového fondu České republiky a jejichž původním vlastníkem byly církve, náboženské řády a kongregace, se sice vedou a řeší odděleně od ostatní půdy ve vlastnictví státu, ale lze s nimi nakládat ve smyslu ustanovení § 2 tohoto zákona, přičemž omezení pro převody těchto pozemků podle ustanovení § 29 zákona o půdě se vztahuje na pozemky nově vzniklé podle schváleného návrhu pozemkových úprav. Toto ustanovení tak respektuje omezení pro převod vlastnictví k historickému majetku církví, avšak nezaručuje jí, že po přijetí zákona č. 428/2012 Sb. jí bude moci být vydán pozemek, který původně vlastnila; zákon o pozemkových úpravách tak i do přijetí zákona č. 428/2012 Sb. umožňoval určité prolomení tzv. blokačního paragrafu v tom smyslu, že ve veřejném zájmu umožnil nakládání s původním církevním majetkem. Soudu však nepřísluší přezkoumávat, zda „nově vzniklý pozemek“, na který se vztahuje omezení jeho převodu, odpovídá svou kvalitou, cenou, vzdáleností i ruhem původním pozemkům. Odvolací soud k závěrům soudu prvního stupně dodal, že ustanovení § 29 zákona o půdě je možné vztáhnout pouze na převody původního majetku církví, náboženských řádů a kongregací do vlastnictví jiných osob a že podstatou rozhodnutí o schválení návrhu pozemkových úprav není převod vlastnického práva, nýbrž jeho přechod. V tomto ohledu odkázal i na Důvodovou zprávu k zákonu o pozemkových úpravách, z níž vyplývá, že tento zákon fakticky (vědomě) prolomil blokaci církevních pozemků, takže „na nově vzniklé pozemky“ se nahlíží jako na původní (církevní) majetek (§ 3 odst. 5 tohoto zákona). Odvolací soud dále připomněl, že pozemkové úpravy se dotýkají nejen státních pozemků, tedy i těch, které jsou dotčeny církevními restitucemi, nýbrž nezbytně i pozemků dalších vlastníků.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, a to „posouzení vztahu zákona o pozemkových úpravách č. 139/2002 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012 (problematika náhradního pozemku v ust. § 3 odst. 5) k požadavkům na prokázání splnění podmínek pro vydání majetku oprávněné osobě podle zákona č. 428/2012 Sb., na niž pak navazuje problematika obsahu blokačního ust. § 29 zákona č. 229/1991 Sb., jež sice nezakazuje přechod vlastnictví, avšak s ohledem na extenzivní výklad provedený Ústavním soudem v rozhodnutí č. 528/2002 z 2. 2. 2005 se zákaz dispozice s původním majetkem církví a náboženských společností vztáhl i na právní kategorii přechodu vlastnického práva k tomuto majetku“, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny. Důvodnost dovolání dovolatelka shledává v nesprávném právním posouzení věci odvolacím soudem (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

Dovolatelka zrekapitulovala celý průběh řízení před soudy obou stupňů, včetně jejich právních závěrů, citovala ustanovení § 3 odst. 5 zákona č. 139/2002 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012, dále uvedla, že s účinností od 1. 1. 2013 byl tento zákon novelizován zákonem č. 503/2012 Sb., jímž dosavadní odstavec 5 ustanovení § 3 byl označen jako odstavec 4, přičemž částečně bylo změněno jeho znění, a že rozhodující změnu ustanovení § 3 přinesla další novela zákona č. 139/2002 Sb., a to zákon č. 280/2013 Sb., účinný od 1. 10. 2013, přičemž nové znění ustanovení § 3 rovněž citovala. S poukazem na to, že „pozemková úprava týkající se tohoto případu byla dokončena za účinnosti zákona č. 139/2002 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012“, dovolatelka namítá, že „právní fikce povahy náhradního pozemku coby původního majetku církví a náboženských společností dle ust. § 2 písm. a) zák. o majetkovém vyrovnání (zák. č. 428/2012

Sb.) se proto nemůže vztahovat na pozemek z pozemkové úpravy dokončené před nabytím účinnosti novely, když navíc svým ujednáním v ust. § 24 odst. 2 zákona č. 139/2002 Sb. stanoví, že ustanovení tohoto zákona se vztahují pouze na řízení o pozemkových úpravách zahájená před jeho účinností, pokud nebyl zpracovaný návrh vystaven k nahlédnutí“. Z těchto důvodů nelze tzv. náhradním pozemkem splnit požadavek kladený na žalobkyni v ustanovení § 2 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb., který striktně stanoví, co se pro účely tohoto zákona rozumí původním majetkem registrovaných církví a náboženských společností, přičemž pro samotné vydání náhradních pozemků církvi se vyžaduje, aby se jednalo o pozemky, které v souladu s ustanovením § 6 tohoto zákona náležely do původního majetku církve a staly se předmětem majetkové křivdy; „to zákon o pozemkových úpravách náhradnímu pozemku nepropůjčuje“. Náhradním pozemkem lze tedy plnit, „jen pokud by pozemkové úpravy nebyly ukončeny, nebo v případě jejich zahájení před účinností novely, tj. zákona č. 280/2013 Sb., avšak o takovouto situaci se v daném případě nejedná; proto na náhradní pozemek č. 1742/4 po ukončení pozemkové úpravy nelze nahlížet jako na původní majetek podle zákona č. 428/2012 Sb.“. Z toho dovozuje, že „přijala-li by takový pozemek, bylo by její vlastnické právo značně nejisté a objevil-li by se jiný subjekt se svými nároky, pak by v důsledku takového pochybného nabytí o vlastnické právo přišla“, a to tím spíše, že po provedení pozemkových úprav „nezanikl původní pozemek“, který druhá žalovaná prodala kupní smlouvou ze dne 3. 12. 2012, tedy v době, kdy „již platil zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi (jenž byl schválen 8. 11. 2012)“. Protože tedy pro náhradní pozemek „nemůže platit právní fikce povahy původního majetku církve, neboť jinak by ani nebylo zapotřebí novelizovat (krom jiného) i ustanovení § 3 odst. 4 zákona č. 139/2001 Sb. zákonem č. 280/2013 Sb., domáhá se dovolatek stále původního církevního majetku“, neboť „náhradní pozemek jí vydávaný nesplňuje kritéria kladená zákonem č. 428/2012 Sb.“, a „právem se proto dožaduje, aby byl původní církevní majetek vrácen státu a církev o něj mohla požádat“. Zákon č. 139/2002 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012, však náhradním pozemkům nepropůjčuje právní status pozemků, které v rozhodném období patřily do vlastnictví církve. Dovolatelka nesouhlasí ani s názorem odvolacího soudu, že pozemkové úpravy se dotýkají nejen státních pozemků, ale i pozemků dalších vlastníků, přičemž poukazuje na to, že „v době pozemkových úprav nebyla a dosud není vlastníkem dotčeného pozemku a nemohla se proto bránit; co se týká vlastnictví církevních pozemků státem, ty by měly požívat zvláštní ochrany a proto také by měly být vedeny a řešeny odděleně od ostatní půdy ve vlastnictví státu“. Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v napadeném potvrzujícím výroku zrušil, aby v této části zrušil i rozsudek soudu prvního stupně, a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

První žalovaná v písemném vyjádření k dovolání uvedla, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu považuje za správné, a navrhla, aby dovolání žalobkyně bylo jako nepřipustné odmítnuto.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013, neboť řízení bylo zahájeno před 1. 1. 2014 (srov. část první, čl. II, bod 7. zákona č. 404/2012 Sb. a část první, čl. II, bod 2. zákona č. 293/2013 Sb.) - dále jen „o. s. ř.“. Po zjištění, že dovolání proti napadenému potvrzujícímu výroku pravomocného rozsudku odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, bylo podáno oprávněnou osobou (účastnicí řízení), zastoupenou advokátkou (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe

dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V posuzované věci bylo ohledně pozemku parc. č. 1745/30 v kat. území K. zjištěno, že jeho část dříve označená v pozemkové knize jako pozemky parc. č. 1072/1 a č. 1072/2 byla odňata bez náhrady právnímu předchůdci žalobkyně podle zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě, že na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství, Pozemkového úřadu Český Krumlov, ze dne 15. 3. 2011, č. j. 8618/2011-MZE, vydaného podle ustanovení § 11 odst. 8 zákona č. 139/2002 Sb., jež spolu s přílohou č. 1 nabylo právní moci dne 27. 4. 2011, bylo v souladu se schváleným návrhem komplexních pozemkových úprav v katastrálním území K. přesunuto omezení převodu vlastnického práva k pozemku parc. č. 1745/30 na pozemek parc. č. 1742/4, který je ve vlastnictví druhé žalované a který svou výměrou odpovídá původním pozemkům PK 1072/1 a 1072/2, že kupní smlouvou ze dne 3. 12. 2012 s právními účinky vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí ke dni 18. 12. 2012 prodala druhá žalovaná pozemek č. 1745/30 v kat. území K. J. S. a ta jej kupní smlouvou ze dne 20. 12. 2012 s právními účinky vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí ke dni 21. 12. 2012 prodala první žalované, která je vedena v katastru nemovitostí jako jejich vlastnice.

Za této situace řešil odvolací soud právní otázky, zda s pozemky ve vlastnictví státu, které byly ve správě Pozemkového fondu České republiky a jejichž původním vlastníkem byly církve a náboženské společnosti, bylo možno nakládat ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, ve znění účinném do 31. 12. 2012, zda omezení pro převody těchto pozemků podle ustanovení § 29 zákona o půdě se potom vztahuje na pozemky nově vzniklé podle pravomocného rozhodnutí Ministerstva zemědělství - Pozemkového úřadu vydaného podle ustanovení § 11 odst. 8 tohoto zákona na základě schváleného návrhu komplexních pozemkových úprav v daném katastrálním území, a zda na pozemek nově vzniklý v řízení o komplexní pozemkové úpravě je třeba nahlížet jako na pozemek původní ve smyslu ustanovení § 2 a § 6 zák. č. 428/2012 Sb.

Protože tyto otázky hmotného práva nebyly v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešeny, dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání žalobkyně je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu v napadeném potvrzujícím výroku ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně není opodstatněné.

Nesprávné právní posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění účinném do 31. 12. 2012, majetek, jehož původním vlastníkem byly církve, náboženské řády a kongregace, nelze převádět do vlastnictví jiným osobám do přijetí zákonů o tomto majetku.

Podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. oprávněná osoba může podat soudu žalobu o určení vlastnického práva státu z důvodu, že věc z původního majetku registrovaných církví a náboženských společností byla přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona převedena nebo přešla z majetku státu do vlastnictví jiných osob v rozporu s ustanovením § 3 zákona č. 92/1991 Sb., o

podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, nebo v rozporu s ustanovením § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona; lhůta pro uplatnění výzvy k vydání věci počne běžet dnem nabytí právní moci rozhodnutí, kterým bylo určeno vlastnické právo státu.

Podle ustanovení § 2 zákona č. 428/2012 Sb. pro účely tohoto zákona se rozumí a) původním majetkem registrovaných církví a náboženských společností věci, majetková práva a jiné majetkové hodnoty, včetně spoluvlastnických podílů a součástí a příslušenství věcí, které byly alespoň část rozhodného období ve vlastnictví nebo které příslušely registrovaným církvím a náboženským společnostem, právními osobám zřízeným nebo založeným jako součástí registrovaných církví a náboženských společností, Náboženské matici nebo dalším právními osobám zřízeným nebo založeným za účelem podpory činnosti registrovaných církví a náboženských společností k duchovním, pastoračním, charitativním, zdravotnickým, vzdělávacím nebo administrativním účelům, nebo jejich právními předchůdci, b) zemědělskými nemovitostmi 1. pozemky, které ke dni 24. června 1991 tvořily zemědělský půdní fond nebo do tohoto fondu náležely, 2. pozemky, které ke dni 24. června 1991 tvořily lesní půdní fond, 3. obytné budovy, hospodářské budovy a jiné stavby patřící k původní zemědělské usedlosti, včetně zastavěných pozemků, 4. obytné a hospodářské budovy a stavby sloužící zemědělské a lesní výrobě nebo s ní souvisejícímu vodnímu hospodářství, včetně zastavěných pozemků.

Podle ustanovení § 6 zákona č. 428/2012 Sb. povinná osoba podle § 4 písm. a) a b) vydá oprávněné osobě nemovitou věc ve vlastnictví státu, která náležela do původního majetku registrovaných církví a náboženských společností a stala se předmětem majetkové krivdy, kterou utrpěla oprávněná osoba nebo její právní předchůdce v rozhodném období v důsledku některé ze skutečností uvedených v § 5.

Podle ustanovení § 1 zákona č. 139/2002 Sb., ve znění účinném od 1. 1. 2003 do 31. 12. 2012, zákon upravuje řízení o pozemkových úpravách, soustavu a působnost pozemkových úřadů.

Podle ustanovení § 2 zákona č. 139/2002 Sb., v témže znění, pozemkovými úpravami se ve veřejném zájmu prostorově a funkčně uspořádávají pozemky, scelují se nebo dělí a zabezpečuje se jimi přístupnost a využití pozemků a vyrovnání jejich hranic tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální hospodaření vlastníků půdy. V těchto souvislostech se k nim uspořádávají vlastnická práva a s nimi související věcná břemena. Současně se jimi zajišťují podmínky pro zlepšení životního prostředí, ochranu a zúrodnění půdního fondu, vodní hospodářství a zvýšení ekologické stability krajiny. Výsledky pozemkových úprav slouží pro obnovu katastrálního operátu a jako nezbytný podklad pro územní plánování.

Podle ustanovení § 3 odst. 5 zákona č. 139/2002 Sb., v témže znění, pozemky ve vlastnictví státu, které jsou ve správě Pozemkového fondu České republiky a jejichž původním vlastníkem byly církev, náboženské řády a kongregace, se do doby přijetí zákonů o tomto majetku vedou a řeší odděleně od ostatní půdy ve vlastnictví státu. Tyto pozemky se nepoužijí na společná zařízení jako v případě půdy ve vlastnictví státu (§ 9 odst. 14), lze však s nimi nakládat ve smyslu ustanovení § 2. Omezení pro převody těchto pozemků se potom vztahuje na pozemky nově vzniklé podle schváleného návrhu pozemkových úprav a tato skutečnost se uvede v rozhodnutí vydávaném podle § 11 odst. 8 za účelem vyznačení v katastru nemovitostí. V poznámce č. 8 k tomuto ustanovení je odkaz na § 29 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Podle ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 139/2002 Sb., v témže znění, pozemkové úpravy se provádějí zpravidla formou komplexních pozemkových úprav. Pokud je nutné vyřešit pouze některé hospodářské potřeby (například urychlené scelení pozemků, zpřístupnění pozemků) nebo ekologické potřeby v krajině (například lokální protierozní nebo protipovodňové opatření) nebo

když se pozemkové úpravy mají týkat jen části katastrálního území, provádějí se formou jednoduchých pozemkových úprav. V tomto případě může pozemkový úřad upravit náležitosti návrhu a provádění pozemkových úprav odlišně, než stanoví zvláštní právní předpis (§ 27).

Podle ustanovení § 11 odst. 8 zákona č. 139/2002 Sb. schválený návrh je závazným podkladem pro rozhodnutí pozemkového úřadu o výměně nebo přechodu vlastnických práv, určení výše úhrady a lhůty podle § 10 odst. 2, popřípadě o zřízení nebo zrušení věcného břemene k dotčeným pozemkům a pro zpracování obnoveného souboru geodetických informací. Rovněž je závazným podkladem pro rozhodnutí o přechodu vlastnických práv k pozemkům, na nichž se nacházejí společná zařízení. Upřesnění výměr parcel vyplývající ze zaokrouhlení při tvorbě obnoveného souboru geodetických informací není změnou návrhu. Proti rozhodnutí o výměně nebo přechodu vlastnických práv, popřípadě o zřízení nebo zrušení věcného břemene vydanému na základě schváleného návrhu se nelze odvolat. Tímto rozhodnutím zanikají dosavadní nájemní vztahy, zatímni bezúplatné užívání a časově omezený nájem (§ 15) k předmětným pozemkům, kterých se rozhodnutí týká. Ustanovení zvláštního právního předpisu se nepoužije.

V obecné části Důvodové zprávy k zákonu č. 139/2002 Sb. se mimo jiné uvádí: „Praktické zkušenosti pozemkových úřadů ukazují, že je nutno upravit i možnosti určité manipulace s bývalou půdou církví, náboženských řádů a kongregací, která podléhá blokačnímu ustanovení § 29 zákona č. 229/1991 Sb. v platném znění. Nadále je účelné rozlišovat dvě formy pozemkových úprav, tzn. jednoduché a komplexní pozemkové úpravy. V návrhu se však vyjasňuje, jak se obě formy odlišují a kdy lze kterou formu využít. Pro formu jednoduchých pozemkových úprav je dále potřebné umožnit jednodušší přípravu příslušných náležitostí. Značný problém v řízení působí neprovázanost některých předpisů. Zejména jde o vztah zákona k zákonu č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů a k zákonu č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Pro bezkolizní průběh správního řízení je totiž nutné, aby ze zákona jednoznačně vyplývalo jeho specifické postavení ve vztahu k oběma uvedeným předpisům. Rovněž je žádoucí upřesnit proces pozemkových úprav ve vztahu k zákonu č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavením řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. Zásadní je ovšem vztah zákona k předpisům platným v resortu zeměměřičtví a katastru, zejména jasné vymezení návazností jednotlivých etap pozemkových úprav ke katastru nemovitostí. Není např. možno nadále připustit stav, kdy pozemky, které jsou zahrnuty do pozemkových úprav, jsou bez vědomí pozemkového úřadu zcizovány, neboť to značně komplikuje i prodražuje zpracování výsledného návrhu uspořádání pozemkové držby“.

Ve zvláštní části této Důvodové zprávy se k ustanovení § 3 zákona č. 139/2002 Sb. dále uvádí: „V ustanoveních tohoto paragrafu je specifikováno, které pozemky mohou být zařazeny do obvodu pozemkových úprav, jak je tento obvod tvořen a které pozemky mohou být řešeny v řízení o pozemkových úpravách. Smyslem nové úpravy je nevykloučovat z pozemkových úprav některé pozemky přímo již zákonem, jak tomu je dosud a což působí v praxi značné komplikace, ale ponechat na vlastnících a správcích specifických pozemků (viz zejména odstavec 3), aby posoudili účelnost řešení takových pozemků v řízení o pozemkových úpravách a za stanovených podmínek. Již novely stávajícího zákona částečně upravovaly původní pojetí, podle kterého byly jednoznačně ze zákona některé pozemky z řešení v pozemkových úpravách vyloučeny. Ukazuje se však, že tyto úpravy nevyřešily dostatečně všechny potřebné otázky. Specificky jde např. o tzv. církevní půdu (odstavec 5), na kterou se vztahuje § 29 zákona č. 229/1991 Sb., podle kterého tento majetek nelze převádět do vlastnictví jiným osobám do přijetí zákonů o tomto majetku. V řízení o pozemkových úpravách nejde o převod, ale o přechod vlastnictví, což je podstatné jak v pozemkových úpravách s tímto majetkem nakládat. Není totiž možné vůbec tuto půdu v pozemkových úpravách neřešit, což by činilo značné komplikace, jak se také v praxi ukazuje a odporovalo by smyslu pozemkových úprav. Uvedené ustanovení tedy upravuje řešení při

současném zachování požadavku vyplývajícího z cit. § 29 zákona č. 229/1991 Sb.“.

Z citovaných ustanovení zákona č. 139/2002 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012, i z Důvodové zprávy k tomuto zákonu, tedy zcela jednoznačně vyplývá, že tento zákon již od své účinnosti dne 1. 1. 2003 zakotvoval v ustanovení § 3 odst. 5 možnost nakládání podle ustanovení § 2 tohoto zákona s pozemky ve vlastnictví státu, které byly ve správě Pozemkového fondu České republiky a jejichž původním vlastníkem byly církve, náboženské řády a kongregace, s tím, že omezení pro převody těchto pozemků se potom vztahuje na pozemky nově vzniklé podle schváleného návrhu pozemkových úprav, a s tím, že tato skutečnost se uvede v rozhodnutí vydávaném podle § 11 odst. 8 tohoto zákona za účelem vyznačení v katastru nemovitostí. Ze znění ustanovení § 3 odst. 5 zákona č. 139/2002 Sb. je možno dovodit i vztah k pojmu „původní majetek“ uvedený v ustanovení § 2 písm. a) zák. č. 428/2012 Sb. (jehož podkategorií jsou zemědělské nemovitosti - mimo jiné pozemky, které ke dni 24. června 1991 tvořily zemědělský půdní fond nebo do tohoto fondu náležely), a v ustanovení § 6 tohoto zákona, neboť v ustanovení § 3 odst. 5 zákona č. 139/2002 Sb. je mimo jiné uvedeno, že se omezení pro převody těchto pozemků potom vztahuje na pozemky nově vzniklé podle schváleného návrhu pozemkových úprav. Tím je respektováno i ustanovení § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění účinném do 31. 12. 2012. Na pozemky nově vzniklé v řízení o komplexních pozemkových úpravách je tedy třeba v souladu s citovaným ustanovením § 3 odst. 5 zákona č. 139/2002 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012, nahlížet jako na pozemky původní, uváděné v ustanovení § 2 a § 6 zák. č. 428/2012 Sb. Důvodem tohoto výkladu je zánik dosavadního stavu na základě pravomocného rozhodnutí Ministerstva zemědělství (příslušného Pozemkového úřadu) podle ustanovení § 11 odst. 8 zákona č. 139/2002 Sb. a vyhlášení platnosti nového stavu v rámci obnovy katastrálního operátu.

Dovolací soud proto nepovažuje za správnou námitku dovolatelky, že „právní fikce povahy náhradního pozemku coby původního majetku církvi a náboženských společností dle ust. § 2 písm. a) zák. o majetkovém vyrovnání (zák. č. 428/2012 Sb.) se nemůže vztahovat na pozemek z pozemkové úpravy dokončené před nabytím účinnosti novely“, a stejně tak, ani další námitky v dovolání na ni navazující či související.

Ustanovení 24 odst. 2 zákona č. 139/2002 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2012, stanovilo, že ustanovení tohoto zákona se vztahují i na řízení o pozemkových úpravách zahájená před jeho účinností, pokud nebyl zpracovaný návrh vystaven k veřejnému nahlédnutí, a nikoliv, že „ustanovení tohoto zákona se vztahují pouze na řízení o pozemkových úpravách zahájená před jeho účinností, pokud nebyl zpracovaný návrh vystaven k nahlédnutí“, jak dovolatelka namítá.

Protože v daném případě byla komplexní pozemková úprava v katastrálním území K. provedena citovaným rozhodnutím Ministerstva zemědělství, Pozemkového úřadu v Českém Krumlově ze dne 15. 3. 2011, č. j. 8618/2011-MZE, pravomocným dne 27. 4. 2011, tedy za účinnosti zákona č. 139/2002 Sb., ve znění do 31. 12. 2012, a za účinnosti zákona o půdě, ve znění do 31. 12. 2012, tedy předtím, než nabyl účinnosti zákon č. 428/2012 Sb. (dne 1. 1. 2013), jímž bylo ustanovení § 29 zákona o půdě zrušeno, není zapotřebí zabývat se právní úpravou zákona č. 139/2002 Sb. provedenou zákonem č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů, účinným od 1. 1. 2013, jímž bylo ustanovení § 3 tohoto zákona částečně změněno, ani právní úpravou tohoto ustanovení po nabytí účinnosti zákona č. 280/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, účinného od 1. 10. 2013, jímž toto ustanovení bylo opětovně částečně změněno.

Pokud pak dovolatelka namítá, že „v době pozemkových úprav nebyla a dosud není vlastníkem dotčeného pozemku a nemohla se proto bránit“, je možno uvést, že v době provedení komplexní pozemkové úpravy v katastrálním území K. byla vlastníkem pozemků parc. č. 1072/1 a 1072/2 v kat. území K. (jejichž původním vlastníkem byl právní předchůdce žalobkyně) Česká republika, přičemž právě s jejím souhlasem bylo na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství, Pozemkového úřadu Český Krumlov, ze dne 15. 3. 2011, přeneseno omezení převodu vlastnického práva podle ustanovení § 29 zákona o půdě na jiný pozemek ve vlastnictví České republiky parc. č. 1742/4 v kat. území K., který svou výměrou odpovídá původním pozemkům PK 1072/1 a 1072/2 v kat. území K. Zákon č. 428/2012 Sb., jak bylo již shora uvedeno, nabyl účinnosti až dne 1. 1. 2013, (okolnost, že byl schválen dne 8. 11. 2012, jak dovolatelka uvedla, není rozhodující), přičemž v době vydání citovaného rozhodnutí Ministerstva zemědělství, Pozemkového úřadu Český Krumlov, ještě nebylo známo, jakou podobu budou mít ve smyslu ustanovení § 29 zákona o půdě zákony (zákon) o restitucích majetku, jehož původním vlastníkem byly církve, náboženské řády a kongregace.

Dovolací soud dále dodává, že veškerá argumentace dovolatelky je kromě již uvedeného irelevantní rovněž proto, že rozhodnutí pozemkového úřadu vydaného v rámci tzv. komplexních pozemkových úprav prováděných podle zákona č. 139/2002 Sb., na jehož základě dochází k výměně nebo přechodu vlastnických práv k pozemkům (a případně se jím uspořádávají související věcná břemena), je rozhodnutím konstitutivním, jež má za následek originární nabytí vlastnického práva k nově vzniklým pozemkům [k tomu srov. např. právní závěry uvedené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1748/2007; 30 Cdo 4802/2007 (ústavní stížnost proti němu podaná byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2009, sp. zn. II ÚS 731/2008, dále srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 22 Cdo 598/2014)]. Mimo rámec správního soudnictví není soud oprávněn zkoumat věcnou správnost takového správního aktu (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 1998, sp. zn. 3 Cdo 1091/1996, uveřejněné pod č. 11/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek); tento závěr dopadá i na rozhodnutí pozemkového úřadu vydaného v rámci tzv. komplexních pozemkových úprav prováděných podle zákona č. 139/2002 Sb.

Pro posuzovanou věc z toho vyplývá, že Česká republika na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství, Pozemkového úřadu v Českém Krumlově ze dne 15. 3. 2011, č. j. 8618/2011-MZE, pravomocného dne 27. 4. 2011, nabyla vlastnické právo k pozemku parc. č. 1745/30 v kat. území K. (jehož část byla dříve označena v pozemkové knize jako pozemky parc. č. 1072/1 a č. 1072/2) originárně; Pozemkový fond České republiky byl tudíž oprávněn s označeným pozemkem nakládat (disponovat) a tedy kupní smlouvou ze dne 3. 12. 2012 (s právními účinky vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí ke dni 18. 12. 2012) jej podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 95/1999 Sb., ve znění účinném k datu uzavření smlouvy, prodat J. S. Tato kupní smlouva je tudíž platným právním úkonem (§ 39 obč. zák.) a o převod tohoto pozemku v rozporu s ustanovením § 29 zákona o půdě, jak se dovolatelka mylně domnívá, se tudíž jednat nemůže (nejedná). Lze tedy učinit závěr, že nabyla-li Česká republika předmětný zemědělský pozemek na základě rozhodnutí pozemkového úřadu vydaného v rámci tzv. komplexních pozemkových úprav prováděných podle zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových fondech, originárně, nedopadá na takový případ ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. a žalobě církve či náboženské společnosti o určení vlastnického práva státu k tomuto pozemku podle tohoto ustanovení proto nelze vyhovět.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu je v napadeném potvrzujícím výroku správné, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení ve vztahu mezi žalobkyní a první žalovanou bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., tak, že

žádný z účastníků nemá na náhradu nákladů právo. Ač by jinak procesně úspěšná první žalovaná měla právo na náhradu nákladů tohoto řízení, její strohé vyjádření, navrhuje odmítnutí dovolání a postrádající další relevantní argumentaci ve vztahu k dovolacím námitkám žalobkyně, nepovažuje dovolací soud za účelně vynaložený náklad k bránění práva.

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení ve vztahu mezi žalobkyní a druhou žalovanou se opírá o ustanovení § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 1 a § 151 odst. 1 části věty před středníkem o. s. ř., neboť žalobkyně na jejich náhradu nemá právo a druhé žalované v tomto řízení žádné náklady nevznikly.

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 31. srpna 2016

JUDr. Olga Puškinová
předsedkyně senátu